

Traductor de moltes obres bàsiques de Medicina, ha demostrat en totes elles, i, sobretot, en el *Tractament de la Diabetis Sacarina* de Joslin (en col·laboració amb Carrasco i Formiguera) i en la famosa *Fisiologia Humana* de Gley, que la tasca de traduir no és funció purament mecànica, sinó que pot constituir un treball de valorització i de difusió d'idees personals i alienes, si hom aprofita la fama de l'autor traduït, per a fer passar *addendes* o *peus de plana* escaients.

Pobre Bellido! Com el famós personatge voltairià, ha mort víctima de la sarcàstica adversitat que tota la vida es complagué a dur la contrària al seu optimisme. Idolatrant la seva Barcelona, ha hagut de morir en terra estrangera. Pairalista en grau superlatiu, ha vist desfer-se-li la família lluny de la llar. Religios practicant, sabé donar proves de la seva capacitat de sacrifici a benefici dels seus sentiments ortodoxos. Diverses vegades havia pensat l'INSTITUT d'incorporar-lo al cenacle dels seus membres numeraris, però el mal fat tampoc no es dignà voler-ho.

LEANDRE CERVERA

LUDWIG KLAIBER

* 1896 - † 1952

L'atenció als temes d'estudi catalans és esdevinguda de temps tradicional a la Universitat de Friburg de Brisgòvia. La llavor que hi anà sembrant el gran historiador Heinrich Finke, professor durant llargs anys de la seva Facultat de Filosofia i membre corresponent del nostre INSTITUT, llevà una doble collita: d'una banda, les seves obres, entre les quals cal només recordar els *Acta aragonesa*; de l'altra, els seus deixebles, amb alguns noms també aureolats, avui, com el del mestre, de prestigi. Johannes Vincke, Carl A. Willemsen, Ludwig Klüpfel, Karl Schwafz, Hans E. Rohde, etc., traspassats ja alguns d'ells. I, a llur costat, el de Ludwig Klaiber, el darrer director de la Biblioteca Universitària friburguesa.

Klaiber havia nascut a Hechingen (Hohenzollern), el 17 de gener de 1896. Després dels cursos de batxillerat a la seva ciutat natal i a Friburg, d'alguns anys d'apfenentatge de libretre a la casa Herder i del parèntesi del servei militar (1915-17) durant la primera guerra mundial, estudià Història i Llengües modernes a la Universitat de Friburg, on es doctorà el 1922 amb una tesi *Zur Wirtschaftspolitik oberschwäbischer Reichsstädte im ausgehenden Mittelalter*, redactada sota el guiatge del professor Georg von Below i publicada després com a annex del «Vierteljahrsschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte», de Stuttgart.

Tot i no abandonar mai els estudis d'història germànica, com ho certifiquen la seva contribució a la miscel·lània en memòria del seu mestre von Below — *Neues zum «Königslager»*, «Aus Politik und Geschichte: Gedächtnisschrift für Georg von Below» (Berlín 1928) — i el seu darrer treball publicat — *Zur Baugeschichte der Zollerburg: Die Beschreibung Gottschalks aus dem Jahre 1810 und die Randbemerkungen Gustav von Franks*, «Hohenzollern», XI (1951) —, Klaiber encaminà ben tost la seva activitat cap a una altra direcció.

El mateix any de la seva promoció doctoral empenyé els estudis i pràcti-

ques de bibliotecari, i el 1927 s'examinà a Munic d'aquestes disciplines. La Biblioteca Universitària de Friburg, on havia rebut la seva formació tècnica, el tingué com a fidel servidor fins a la seva mort, esdevinguda el 25 d'abril de 1952 després d'una breu malaltia.

Klaiber donà els seus primers passos en els estudis hispànics impulsat per Finke. Ja en els seus temps de llibreter havia après la llengua castellana i no li fou difícil, doncs, d'especialitzar les seves investigacions professionals vers els temes espanyols. Al costat dels seus treballs bibliogràfics (bibliografia de Georg von Below; llista de revistes d'Història Natural, Matemàtiques i Medicina de la Universitat i dels Instituts de Friburg), de tècnica bibliotecària (la unitat de les biblioteques universitàries; les biblioteques universitàries i els metges; el sistema de referències), d'història de la impremta i del comerç de llibres a Friburg (assenyaladament *Buchdruck und Buchhandel in Freiburg i Br.: Ein geschichtlicher Überblick*, Freiburg 1949) i de bibliologia francesa (les biblioteques franceses en la Revolució; Leopold Delisle i la reforma de la Bibliothèque Nationale; les biblioteques franceses des del Renaixement fins als temps actuals — obra pòstuma, aquesta darrera, que apareixerà dins la segona edició del *Handbuch der Bibliothekswissenschaft*—), trobem una bona sèrie de títols referents a biblioteques o col·leccions espanyoles, com els dedicats a la biblioteca de Velázquez, a la col·lecció d'antics impresos espanyols d'Adolf Schäffer, a la biblioteca de l'Escorial, a la col·lecció de manuscrits i d'antics impresos espanyols i portuguesos de la Biblioteca Universitària de Friburg i a l'estat de les biblioteques espanyoles entre els anys 1927 i 1933, i, amb projecció literària, un estudi sobre Don Juan Manuel i una edició de la versió alemanya deguda a Joseph von Eichendorff d'*El conde Lucanor*.

Com la major part dels estudiosos del seu país, però, Klaiber no circumscriu al castellà el seu interès hispanístic, i així el veiem de bona hora prendre contacte amb la màxima figura de les lletres catalanes, tan lligada de sempre a l'erudició alemanya. L'any 1934, al costat dels estudiosos nacionals i estrangers que s'aplegaven entorn dels caputxins catalans per commemorar el setè centenari de la naixença de Ramon Lull, ens dóna notícia i una breu anàlisi de les diverses versions del *Libre d'Amic e Amat* (*Neuere Übersetzungen des «Buches vom Liebenden und vom Geliebten»*, «Estudis Franciscans», XLVI, 1934 = «Miscel·lània Lulliana», Barcelona 1935). Poc després, esbossa un examen crític de les obres alemanyes sobre el Doctor Il·luminat, des dels comentaris de Nicolau de Cusa (segle xv) i d'Agrippa von Nettesheim (segle xvi) fins als treballs moderns d'A. Gottron, B. Altaner, E. Wohlhaupter i altres, passant per la importantíssima edició maguntina i sense oblidar les desviacions dels pseudo-lullistes (*Ramon Lull und Deutschland*, «Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens», V, 1935, dins les «Spanische Forschungen der Görresgesellschaft»). L'activitat lulliana de Klaiber queda coronada amb la seva excellent versió a l'alemany del *Libre d'Amic e Amat* (*Das Buch vom Liebenden und Geliebten*), apareguda de primer damunt les pàgines de la revista «Wissenschaft und Weisheit» (V, 1938, i VII, 1940) i reproduïda el 1948 dins la col·lecció «Kleine Bücher christlicher Weisheit aus zwei Jahrtausend» de l'editorial suïssa Otto Walter, d'Olten. El trasllat de les sublimes metàfores del Foll d'Amor era fet amb una gran simpatia i l'erudit de Friburg procurava de mantenir fins on li era possible les singularitats estilístiques del nostre autor, violentant i tot,

més d'un cop, la rigidesa gramatical de la llengua alemanya, per tal de conservar la qualitat poètica de l'obra. El traductor tenia plena consciència de les dificultats de la seva empresa, i n'havia sabut precisar l'abundor i les característiques: «Die Übersetzung in die deutsche Sprache hat naturgemäss mit denselben oder mit noch grösseren stilistischen Schwierigkeiten hinsichtlich der Originaltreue zu kämpfen wie die englische Sprache, die ja immerhin einen bedeutenden romanischen Wortschatz besitzt. Diese treten zu den anderen Schwierigkeiten, die sich aus den Eigenheiten des Originals ergeben: vielfach dunkler Wortsinn, Worthäufungen, Pleonasmen.» El lector de la versió de Klaiber pot constatar, de tota manera, com en la contesa amb les confessades dificultats la victòria s'havia posat sovint de la part del traductor. El 1950 Klaiber s'ocupa novament de Ramon Llull, ara per darrera vegada, dins la revista «Geist und Leben» de Würzburg (XXIII, 1950: *Der Mystiker Ramon Lull*).

En un altre interessant treball (*Katalonien in der deutschen Wissenschaft*, «Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens», VI, 1937) el docte bibliotecari posava de relleu les activitats dels catalanòfils alemanys en els diversos camps de les ciències de l'esperit i anotava els estudiosos catalans que havien rebut o completat la seva formació científica en universitats alemanyes: després de passar ràpida revista als contactes germano-catalans d'abans del 1850, hi ressenya i comenta els treballs de tema català — amb un apartat dedicat a les Balears — de filòlegs, historiadors, historiadors del dret i de l'economia, arqueòlegs, historiadors de l'art, historiadors de la música, filòsofs i bibliògrafs alemanys.

En la miscel·lània d'estudis literaris, històrics i lingüístics aplegada per a homenatjar Rubió i Lluch en el seu vuitantenari, Klaiber ens acompanyà amb un article — *Der «Vocabulari català-alemany» von 1502 und seine italienische Vorlage: Eine bibliographische Untersuchung*, «Homenatge a Antoni Rubió i Lluch», III = «Estudis Universitaris Catalans», XXII, 1936 —, on, continuant les investigacions empreses per P. Barnils i R. Grossmann per a determinar l'autor d'aquell diccionari, precisava que no es tractava d'una obra original, sinó d'una traducció d'un diccionari italià-alemany del qual es conserven diverses edicions.

L'interès de Ludwig Klaiber envers la nostra cultura es manifestà no solament en les seves obres bibliogràfiques i històrico-literàries, sinó també d'una manera viva, personal, en el seu afecte als nostres estudiosos, vistent sobretot en mossèn Salvador Galmés, a qui dedicà, «in Verehrung und Freundschaft», la seva versió del *Libre d'Amic e Amat*. Sota la volguda reserva i l'aparent fredor de l'erudit alemany covava un escalf cordial per a totes les persones lligades d'una manera o altra amb la cultura catalana; la primavera de 1935 em fou donat de constatar-ho, en ocasió de la meua visita a Friburg, on s'havia aplegat aleshores un notable nucli d'hispanistes amb els catalanòfils Heinrich Kuen, Johannes Vincke i el mateix Klaiber al cap.

La seva activitat com a hispanista dugué Klaiber a visitar dues vegades la nostra Península: el 1932 estigué a Barcelona i a Mallorca aplegant materials per al seus estudis lullians; el 1951, just un any abans de la seva mort, tornà de nou a casa nostra, on donà conferències sobre la influència de Ramon Llull a Alemanya i sobre l'estat de les biblioteques alemanyes després de la guerra i on pogué reprendre contacte amb les principals institucions

dedicades als estudis que ell conreava: l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, la Biblioteca Balmes, l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i la Maioricensis Schola Lullistica. Aquestes dues últimes l'havien honorat amb el nomenament de membre corresponent, la primera, el 1951, i de magister, la segona, al mateix moment de la seva fundació, l'any 1935.

Cal recordar, encara, que fou a iniciativa de l'enyorat amic que hom creà a Friburg, l'any 1951, la Heinrich-Finke-Gesellschaft, amb la finalitat de fomentar i d'intensificar les relacions culturals hispano-germàniques.

Ludwig Klaiber ha deixat un bon record entre nosaltres.

R. ARAMON I SERRA

LLUÍS SERRAHIMA I CAMÍN

* 1870 - † 1952

El primer de maig de 1952 morí a Barcelona l'advocat barceloní Lluís Serrahima i Camín, després d'haver exercit la carrera, sempre a la ciutat, més de seixanta anys.

Pere Joan Fontanella, el juriconsult olotí, al seu temps invocat pels capdavanters d'Europa a causa de la gran estima en què tenien els seus judicis, en un incís del seu estudi sobre els Pactes Nupcials, plany els juristes castellans perquè són *subditis litteris*, esclaus de les fórmules escrites; Lluís Serrahima tenia de les Lleis i del Dret el mateix concepte que aquesta apreciació posa en evidència.

Per a ell, com per a Fontanella i els qui escriviren íntegrament segons el concepte català del Dret, la missió d'aquest — i la de l'advocat en aplicar-lo en les contencions entre parts — no és d'imposar una solució determinada, sinó sostenir la que demana la *convenientia rerum*, la natura del fet discutit, mostrada per les circumstàncies en què es realitzà.

En la jerarquia dels elements rectora de la vida jurídica, partia de l'ordre natural d'anteposar el que demana el sentit moral a la fórmula material escrita. Per aquest motiu li era reconeguda la categoria d'home de consell i de consulta en tan alt grau, que ha estat l'advocat modern que ha deixat escrits el major nombre de Dictàmens i de Laudes, que es compten per centenars, la major part de vegades com a tercer designat pels dos o més contendents alhora.

Fou realment l'advocat modèlic segons la manera nostrada, i hi estava tan identificat, que aquesta qualitat li apareixia espontàniament en dites i fets. Un dia que jo anava a passar la porta del seu despatx, em demanà que no hi entrés sinó després de donar-li l'enhorabona, i en havent-ho fet, li vaig preguntar per què, i em va respondre perquè feia sis mesos que no havia hagut de posar cap firma de tramitació judicial.

El seu pare, Maurici Serrahima i Palà, havia aconseguit una alta anomenada entre els advocats de la generació anterior, i redactava les que en la nomenclatura actual s'anomenen mandemes, i abans *clams*, fins que pertocava completar-les amb algun fonament legal; en arribar en aquest punt, cridava el seu primer passant, i li encarregava que hi afegís els que li semblés escaients; el seu fill Lluís seguia el mateix procediment, prou eloqüent perquè calgui dir